

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Иво Симеонов Топалилов
(Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“)

ПО КОНКУРС

за академичната длъжност ПРОФЕСОР
по област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.2 История и археология
(Средновековна българска археология),
обявен в ДВ бр. 101/18.12.2012 г.

Доц. д-р Стоян Витлянов Стоянов е единствен кандидат за конкурса, обявен от Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

Кандидатът е доцент, доктор по археология и работи в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, първоначално като хоноруван преподавател, а от 1998 г. като щатен. Хабилитира се през 1998 г. с хабилитационен труд *Старобългарското въоръжение (по археологически данни от Плиска, Мадара и Преслав)*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 1996.

Преподавателската дейност на доц. д-р Стоян Витлянов Стоянов е повече от необходимите за конкурса пет години и се отличава не само с лекционни курсове в Шуменския университет. От 2000 до 2006 чете лекции в ПУ „Паисий Хилендарски“, филиал - гр. Смолян, както и във ВСУ „Черноризец Храбър“. Лекционните курсове на кандидата са насочени както към бакалаврите, така и към магистрите, където води както задължителни дисциплини (Археологическа документация, Увод в археологията, Методи на полевата археология, Средновековна българска археология, Прабългарска и славянска археология, Селищни структури по Долния Дунав VII-X век, Културно-историческо наследство на етносите в България, Некрополите в Средновековна България, Българска средновековна архитектура), така и избираеми дисциплини (Типология на средновековната българска керамика и Стопанския живот в българските манастири). Освен това, той е автор на рецензии, редактор и съставител на сборници с археологическо и историческо

съдържание. В битността си на научен ръководител доц. Ст. Витлянов е ръководил успешно защитил един докторант и много дипломанти.

Доц. д-р Стоян Витлянов Стоянов е представил за конкурса значителна по обем и проблематика научна продукция – 63 научни труда - монографии, статии, рецензии и 10 отчета на археологически разкопки, някои от които в съавторство (Списък с публикации...). Аз бих разграничил три основни аспекта от научното творчество на кандидата.

На първо място бих посочил недостатъчно пълно изследвания в българската историография проблем за стопанския живот, както в столичните центрове Плиска и Велики Преслав, така и в българските манастири. В отделни статии или поредица от статии доц. Стоян Витлянов изследва различни аспекти от него сред които са занаятите (№№ 27, 35, 41), производствата (№ 27, 30, 40), оръдията на труда (№№ 1, 18, 37), земеделската техника (№ 18), художествената обработка на метал (№№ 11, 12, 22, 47), териториално-пространствената локализация и структуриране на ранните производствени единици през ранните етапи на развитие на българската държава, които се проявяват в т. нар. стопански комплекси (№№ 8, 38, 44, 45). По-важните резултати са обобщени в монографията *Стопанският живот в Плиска и Велики Преслав през Средновековието (Археологически аспекти)*. Шумен, 2012, 184 с.

Като част от средновековния град, специално внимание е обърнато върху производствения характер на българските манастири, които доц. Стоян Витлянов превръща в специален лекционен курс (№№ 13, 14, 26).

За да бъде изследването на стопанския живот по-пълно, кандидатът не се е задоволил единствено с изследването на археологическия материал, но чрез поредица от статии, част от които в съавторство (№№ 15, 20, 21, 28, 29, 34), изследва използваната в писмените извори и епиграфски паметници старобългарска терминология, свързана с темата.

На второ място бих посочил приносите на доц. Стоян Витлянов към проблемите, свързани с възникването и развитието на средновековния град в България. Основните му приноси се свързват отново със столичните центрове Плиска и Велики Преслав, където са и основните му археологически проучвания. В

първия град кандидатът участва и ръководи проучванията на манастира при Голямата базилика и на едно от големите крайградски имения във Външния град на Плиска, известно в археологическите среди като «Обект № 41». Резултатите от първия обект, който е изключително интересен и важен за Средновековната българска археология са намерили място в специално издадената за целта монография *Архиепископията-манастир в Плиска* (София, 2001, 234 стр.), в съавторство с Павел Георгиев, където основният принос на доц. Ст. Витлянов се състои в обстойния анализ на керамичния материал и на стопанския облик на манастира, докато на втория обект и материалите, открити там са посветени немалък брой статии (№№ 5, 8, 36, 38; вж. още ежегодните отчети №№ 2-10).

Доц. Ст. Витлянов участва и в разкопките на другия столичен център- Велики Преслав, където проучва източната крепостна стена в сектора до *Чупката* и на сградите покрай вътрешното лице на Южната крепостна стена на Велики Преслав. Проучванията показват, че в случая става въпрос за две от най-представителните сгради на столичния град. Резултатите от проучванията (№№ 10, 25), заедно с пълното публикуване и анализиране на открития археологически материал намират място в специално издадената за целта монография *Военно-административни сгради от Двореца във Велики Преслав IX-X век*. С. 2004, 166 с.

Проучванията в двете престолнини на Първата българска държава му позволяват да изследва териториално-пространствената характеристика на града и извършващите се в него социално-икономически интереси като за примери са привлечени Плиска и Велики Преслав. Акцентът в тези изследвания пада върху производствените структури, които не се разглеждат самостоятелно и изолирано, т. е. като отделна единица, а като част от един хомогенен урбанистичен организъм, който е имал изключително динамично развитие. По този начин е намерено и мястото на тези специфични комплекси в развитието на столичните центрове като се дискутират и особеностите на градоустройството, пространствения модел и икономическия облик (№№ 7, 31, 33, 38, 39, 44, 45).

На трето място бих посочил и тези изследвания на кандидата, които имат дисциплинарен характер. В тази част са публикувани и анализира основно находки,

произхождащи от археологическите разкопки, чийто ръководител е доц. Ст. Витлянов. Именно изчерпателният анализ на всеки един тип от тези находки – било то керамични или метални, позволява на автора да изследва проблема със старобългарското ковачество, произход, украса, технология, особености и центрове (№№ 30, 35, 40, 41, 42, 46). Пак в този аспект са и приносните изследвания в областта на метрологията, типологията и класификацията на старобългарските накити и коланни гарнитури (№№ 12, 22, 32).

Отделни обобщаващи статии са посветени на дървото на живота и неговата проекция в старобългарската металлопластика (№№ 6, 48), върху семантиката на огнището в българското традиционно жилище, върху земеделските оръдия труда, кухненска и трапезна керамика и др., някои от които в съавторство (№№ 1, 2, 3, 4, 9, 17, 18, 23, 24, 37, 41, 43).

Имайки предвид научните постижения на кандидата, научните трудове и преподавателски опит, които са в изискванията на ЗРАСРБ, си позволявам да препоръчам на уважаемото жури да присъди академичното звание „професор” на доц. д-р Стоян Витлянов Стоянов.

02.04. 2013 г.

доц. д-р Иво Топалилов

